

20.Mitchell A.,Etc. EM sovereign issuance: is 2016 a one-off?. – JP Morgan Global Emerging Markets Research, November 2016.

Annotation. *The article examines trends in the global Eurobond market functioning, its dynamics, participation peculiarities in the market of developing countries and emerging markets. The article identifies the factors of the borrowing scale increase and objectives of sovereign borrowers on the Eurobond market. The main features of the participation of countries with emerging markets in the global Eurobond market are considered in the article. It is concluded that the main objectives of sovereign borrowers are: increasing of investment appeal and international image and enforcement of investors' confidence; financing of current and unforeseen budget expenditures; refinancing and debt restructuring; satisfying domestic demand for currency resources. The article analyses market dynamics of sovereign Eurobonds issued by CIS countries, along with features of the debut Eurobond issue of the Republic of Ukraine.*

Keywords: Eurobonds, sovereignty Eurobonds, sovereign borrowers, government Eurobonds, capital markets, emerging markets, developing countries, CIS countries.

УДК 339.13:330.341

Ю.О. Олійник,

к.п.н., доцент кафедри економіки,
Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ

Анотація. *В сучасних умовах для України пріоритетним шляхом розвитку є ефективна державна інноваційна політика, яка здатна сприяти сталому розвитку економіки. Тому важливим є дослідження особливостей процесу формування та реалізації національного інноваційного потенціалу, визначення перешкод, які заважають втілювати інноваційну ініціативу у практичну площину. Аналізується рівень впровадження ефективної інноваційної політики підприємствами, доводиться необхідність трансферу технологій, виявлено основні фактори, що стримують її реалізацію. В результаті проведеного дослідження визначено, що в країні набувають розвитку інноваційні структури та галузь інформаційних технологій і програмного забезпечення. Запропоновано напрями вдосконалення інноваційної політики, зокрема розробку державної промислової та інвестиційної політики, спрямованої на активізацію нововведень, підвищення попиту на інноваційні продукти та підтримки їх конкурентоспроможності на ринку, створення сприятливого*

інституційного середовища в країні, забезпечення тісної інтеграції виробництва, фінансів, науки, освіти з метою сприяння випереджаючого розвитку науково-технологічної сфери.

Ключові слова: *інновації, інноваційний розвиток, інноваційний потенціал, інноваційна політика, інтелектуальний потенціал.*

Постановка проблеми. Динамічний розвиток країни можливий лише на основі формування економіки інноваційного типу. Світова фінансово-економічна криза показала, що необхідна якісно нова економічна модель, що відповідає науково-технічним і інтелектуальним можливостям ХХІ століття. Вона сприятиме прискоренню темпів інноваційного розвитку з урахуванням такої реструктуризації, яка забезпечить підвищення конкурентоспроможності економіки і поліпшить життя людей. Таким чином, формування активної інноваційної політики держави має стати першочерговим завданням.

Ступінь дослідження проблеми. В останні роки вітчизняними вченими досить активно ведеться розробка проблем активізації інноваційної діяльності, як важливого фактора поліпшення економічної ситуації в кризових умовах. Дана проблематика представлена в дослідженнях Амоша О.І., Висоцької І.Б., Дідуха Д.Н., Луцікова І.В., Сизоненко В.О., Скрипко Т.О., Чухрай Н.І.

Метою статті є розгляд основних проблем впровадження інновацій в різні галузі господарської діяльності нашої країни, виявлення ефективних напрямків розвитку існуючого інноваційного потенціалу, обґрунтування завдань інноваційної політики підтримки та розвитку національної економіки.

Виклад основного матеріалу. У сучасному світі країни змушені здійснювати пошук прийнятної моделі економічного розвитку, яка б забезпечувала національну конкурентоспроможність і орієнтувала національну економіку на довгострокове зростання. Концепція національної конкурентоспроможності ґрунтується на ефективному використанні в світовому розподілі праці порівняльних переваг продукції національної економіки. Значний прорив в технологіях та інформаційній сфері спонукає країни орієнтуватися на нові джерела конкурентних переваг і створювати їх.

На початку ХХІ ст. процес створення і накопичення нових знань сприяв переходу до якісно нового стану: знання стали самостійною продуктивною силою. Вони визначним чином впливають не тільки на сферу виробництва, але і на структуру і обсяги споживання. Скажімо, потреба в комп'ютерній техніці, засобах зв'язку і транспорту стала можливою лише завдяки новітнім досягненням науки і техніки. При таких умовах важливість дослідження ринкової кон'юнктури, індивідуалізації підходів до споживача і продукту значно зростає [9, с.95] .

Безперечно, в роки економічних трансформацій, які здійснювалися непослідовно і тривали в Україні занадто довго, стався спад інноваційної діяльності. Тому основним завданням державної політики підтримки

інновацій має стати створення передумов для органічного переходу до інноваційної моделі розвитку за підсумками економічних реформ попередніх років.

Інноваційний розвиток можна охарактеризувати як структурне вдосконалення національної економіки, яке досягається завдяки практичному використанню нових знань для росту обсягів суспільного виробництва, підвищення якості суспільного продукту, зміцнення національної конкурентоспроможності та прискорення соціального прогресу в суспільстві [9, с.96]. Модель інноваційної діяльності в економіці можна представити у вигляді системи управління зі зворотним зв'язком, як показано на рис. 1.

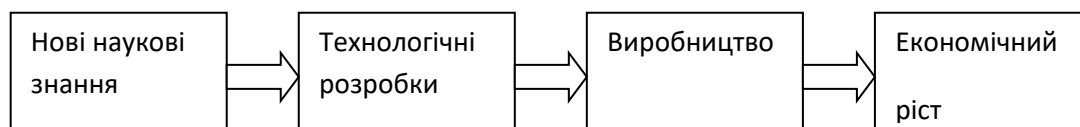

Рис. 1. Функціональна послідовність інноваційного процесу в економічній системі

Відповідно до цієї концепції, нові знання, отримані в результаті фундаментальних, а значить і прикладних досліджень, автоматично сприяють появі нових технологій і продуктів. Тому нові знання повинні сприяти економічному зростанню.

Інноваційний тип економічного розвитку все більше стає тим фундаментом, який визначає економічну міць країни та її перспективи на світовому ринку. Саме тому в США, Англії, Франції, Японії та інших розвинених країнах інноваційна діяльність заохочується економічними методами шляхом надання їй суб'єктам істотних пільг, як на державному, так і на регіональному рівнях. Сюди включається пільгове фінансування інноваційних структур і малого інноваційного бізнесу, пільгове оподаткування, пільгове амортизаційна політика, і т.д. До того ж обов'язково враховуються потреби країни і її регіонів. Однією з ключових проблем є організація взаємодії двох найважливіших сфер економічної діяльності - науки і виробництва.

Важливою передумовою розвитку української економіки є впровадження ефективної інноваційної політики підприємствами, що забезпечить їм можливість використання передових технологічних новацій. Реалізація цього важливого завдання вимагає поступової заміни застарілого обладнання, введення нових передових технологій, поліпшення підготовки кадрів [4, с. 260]. Зокрема, провідні країни світу, використовують на науку більш ніж 3% ВВП (в Україні цей показник становить менше 0,5%), що забезпечує появу відчутних результатів. [8, с.83]. Більш ніж 50% суб'єктів господарювання застосовують новітні технології і наукові розробки. Це дозволяє, в середньому, кожні два роки оновлювати асортимент продукції підприємств повністю. Продукція українських підприємств оновлюється раз в п'ять і більше років. Причому, інновації зводяться найчастіше до вдосконалення

прототипу, а нова продукція, вперше освоєна в Україні, становить всього 3,8% [4, с. 261]. До того ж її технічний рівень часто не відповідає сучасним вимогам, отже вона є не конкурентоспроможною на зовнішньому ринку. Як наслідок в експорті збільшується частка мінеральної сировини і продукції первинної переробки [2, с.28].

Основними факторами, що стримують розвиток інноваційної діяльності підприємств, перш за все, є фінансові, а саме: брак власних коштів (83% обстежених підприємств). Майже в однаковій мірі заважали впроваджувати передові промислові технології такі фактори, як великі витрати на нововведення, недостатня фінансова підтримка держави, високий економічний ризик, тривалий термін окупності нововведень, відсутність можливостей для кооперації з іншими підприємствами і науковими організаціями, брак інформації про ринки збуту. Крім того, розвиток інноваційної діяльності стримували недосконалість законодавчої бази, відсутність попиту на продукцію і кваліфікованого персоналу [6].

Основною причиною таких показників є те, що в нашій країні виробників інноваційної продукції в більшості випадків просто витісняють з багатьох секторів внутрішнього ринку на користь виробників із зарубіжних країн. Коли ми купуємо імпортні верстати, обладнання, автомобілі, то імпортуємо закордонні інновації.

На жаль, в Україні більшість суб'єктів інновацій та інфраструктури підтримки бізнесу не отримують достатнього фінансування. На нові компанії, малі і середні підприємства така ситуація впливає найбільше, оскільки вони не можуть самостійно розвивати міжнародне співробітництво і, відповідно, не мають можливості отримати досвід, необхідний для впровадження інновацій і для створення рентабельних товарів і послуг з тією швидкістю і якістю, яку вимагають високо конкурентні і складні ринки.

Всі держави-члени ЄС і багатьох інших країн створили регіональні мережі національних інформаційних пунктів (НІП) за технологічними секторами, для надання допомоги науково-дослідним організаціям і компаніям. Без допомоги НІП багато організацій не змогли б взяти участь в науково-дослідній роботі під егідою Horizon 2020 (Horizon 2020 - програма фінансування досліджень і розробок Європейського союзу) [10, с. 22]. Horizon 2020 року - це восьма «рамкова програма» фінансування досліджень, технологічного розвитку та інновацій, що реалізується Європейською комісією. Horizon 2020 надає гранти дослідницьким і інноваційним проектам за допомогою відкритих і конкурентних заявок на пропозиції.

У більшості університетів і державних науково-дослідних організаціях відділи трансферу технологій допомагають дослідникам оцінити комерційний потенціал їх наукових результатів, запатентувати їх, знайти партнерів, ліцензувати або продати інтелектуальну власність, створити нові інноваційні похідні «спін-офф» компанії. Більше 4000 технологічних брокерів в Європейській мережі підтримки підприємництва в 45 країнах сприяють укладанню угод з комерціалізації технологій між сотнями тисяч підприємств і науково-дослідних інститутів. Таким чином, одним з важливих

напрямків вирішення проблеми переходу країни на інноваційний шлях розвитку є стратегічне партнерство. Без інтеграції інтересів держави, суспільства і підприємств в міжнародну економіку неможливо створити опору для активізації інвестиційно-інноваційних процесів і перехід до нової якості економічного зростання. Відновлення існуючих і введення в дію нових технологій повинно відбуватися на основі інтенсифікації вітчизняних і міжнародних розробок, в результаті чого відбудеться впровадження інновацій в більшість ланок господарської інфраструктури держави.

Важливим завданням економічної політики як економічно розвинених, так і країн, що розвиваються є створення нових інноваційних структур. Інноваційні структури нового типу в багатьох випадках виникли як умова виходу з кризової ситуації. Навіть в розвинутих економічних країнах вони виникають і створюються в період економічного спаду.

Створення інноваційної інфраструктури залежить від рівня технологічного та економічного розвитку національної економіки. Інноваційна інфраструктура, акумулюючи фінансові ресурси, діє як важливий інвестиційний механізм сучасних інноваційних процесів. В рамках розвитку новітніх інноваційних економік отримують значний розвиток такі інноваційні структури, як науково-технічні парки, бізнес-інкубатори, технополіси, центри високих технологій. Всі ці структури, незалежно від назви і внутрішньої організації, мають спільні цілі: формування умов, сприятливих для розвитку інноваційної діяльності; підтримка створення та розвитку венчурних фірм, зайнятих розробкою наукових ідей і перетворенням їх в нові технології і продукти; підтримка перспективних наукових проєктів; успішна комерціалізація результатів наукових досліджень і науково-технічних розробок; організація праці вчених університетів і молодих дослідників.

На сучасному етапі функціонує вісім технопарків України: «Інститут електрозварювання ім. Є.О. Патона» (м. Київ), «Інститут монокристалів» (м. Харків), «Напівпровідникові технології і матеріали, оптоелектроніка та сенсорна техніка» (м. Київ), «Інститут технічної теплофізики» (м. Київ), «Київська політехніка» (м. Київ), «Інтелектуальні інформаційні технології» (м. Київ), «Укрінфотех» (м. Київ). У Львівській області створено і успішно функціонує асоціація «Львівтехнополіс», яка об'єднує більше десяти інноваційних фірм і малих підприємств. Її базою є регіональний центр науково-технічної і економічної інформації. Вдалий запуск програм «Інтернет речей» у Львівській Політехніці послужив поштовхом для покращення підходів до викладання ІТ-дисциплін у вузах. Цього року у Львові з'явилося одразу кілька нових навчальних програм. Серед них: «Комп'ютерні науки» та «Data Science» в ЛНУ ім. І. Франка, «Бізнес аналітика» в УКУ та програма з «Систем штучного інтелекту» у Львівській Політехніці [11].

Аналіз стратегічних пріоритетів розвитку показує, що серед інноваційних галузей економіки України визначальний вплив на даному етапі має індустрія інформаційних технологій і програмного забезпечення. На сьогодні індустрія програмного забезпечення є найбільш високотехнологічною і

високорентабельною сферою економіки України. Її особливість і відмінність від інших напрямів інноваційного розвитку економіки полягає в тому, що вона не вимагає з боку держави значних капітальних вкладень і інвестицій, не вимагає великих природних ресурсів, є екологічно чистою, сприяє реалізації високого наукового, інтелектуального і технологічного потенціалу країни.

У світовому рейтингу виробників програмного забезпечення Україна стає глобальним і визнаним гравцем. Британська асоціація Global Sourcing Association (GSA) назвала Україну кращою країною 2017 року для надання послуг аутсорсингу [1]. У нашій країні налічується близько двох тисяч компаній, що займаються розробкою програмного забезпечення. Тут зайнято близько 25-30 тис. вітчизняних фахівців, причому 55-60% аутсорсинга - це продукція на експорт. Індустрія ПЗ добре розвинена в Києві, де працевлаштовано більше 50 відсотків всіх фахівців в сфері розробки ПЗ, швидко розвивається у Львові, Харкові, Дніпропетровську та інших містах. Однак існує ряд проблем таких як нестача спеціалістів, необхідність законодавчого захисту інвестицій та інтелектуального права, особливо формування репутації України як надійного і стабільного бізнес-партнера, потребує значної роботи уряду у розробці стратегії інноваційного розвитку.

Таким чином перехід до інноваційної моделі економічного розвитку вимагає реалізації наступних завдань:

- розробку державної промислової та інвестиційної політики, спрямованої на активізацію нововведень, як пріоритетної складової загальної стратегії соціально-економічного розвитку держави;
- створення сприятливих інституційних умов для інноваційної діяльності в країні: розробці та прийнятті логічного правового забезпечення, впровадження дієвого пільгового механізму фінансування інноваційної діяльності;
- послідовному збільшенні внутрішнього попиту, вдосконалення інфраструктури ринків з метою підвищення частки наукоємних продуктів в особистому та виробничому споживанні;
- створенні умов для реалізації вітчизняними підприємствами наступальної стратегії на зовнішніх ринках, підтримки конкуренції на внутрішньому ринку;
- забезпеченні співпраці малих, середніх і великих підприємств, які мають можливість реалізувати загальнодержавні інноваційні пріоритети, в тому числі на міжнародному рівні;
- здійснення заходів на підтримку міжнародної науково-технологічної кооперації, трансферу технологій;
- забезпечення тісної інтеграції виробництва, фінансів, науки, освіти з метою сприяння випереджаючого розвитку науково-технологічної сфери;
- створення умов для збереження, розвитку і використання вітчизняного науково-технічного та інноваційного потенціалів;
- розробці освітньої стратегії підготовки фахівців в інноваційній сфері, що в подальшому дозволить виявляти пріоритетні напрямки для введення інновацій в різні галузі господарського життя країни.

Висновки. На основі проведеного аналізу виявлено, що розрив виробничих і економічних зв'язків промислового комплексу, призвів до порушення балансу як в науковій, так і виробничій сфері нашої країни. В даний час в Україні представлено занадто мало діючих механізмів і структур по трансферту технологій, а так само надання посередницьких послуг, які могли, проводити оцінку, аудит і задовольняли б потреби постачальників і споживачів інноваційної продукції. Як результат, технологічна відсталість українських компаній від міжнародних конкурентів постійно збільшується. Однак, Україна має потенціал в сфері інновацій завдяки високоосвіченій робочій силі, наявності науково-дослідних інститутів і лабораторій, спираючись на традиції технічної освіти та наукової діяльності. Україні необхідно сформулювати чітку стратегію формування ринково орієнтованої національної інноваційної системи розвитку економіки. Необхідно прагнути до підвищення інноваційної політики, оскільки вона є потужним важелем, за допомогою якого можливо зупинити спад в економіці, забезпечити її перебудову і наповнити ринок новою конкурентоспроможною продукцією.

Список використаних джерел

1. GSA Names Ukraine as UK's Offshoring Destination of the Year [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://emerging-europe.com/in-brief/gsa-names-ukraine-uks-offshoring-destination-year/>
2. Амоша О.І. Інноваційний шлях розвитку України: проблеми та рішення/ О.І. Амоша // Економіст. – 2005. – №6. – С. 28-32.
3. Висоцька І.Б. Стан та проблеми інноваційної діяльності промисловості України / І.Б. Висоцька // Наук. вісн. НЛТУ України. – 2008 - №18.10 – С. 279- 285.
4. Дідух Д.М. Проблеми розвитку інноваційної діяльності підприємств в Україні та шляхи їх вирішення / Д.М. Дідух // Вісник Житомирського національного агроекологічного університету. – 2011. – № 1 (28). – Т.2 – С. 255-264.
5. Луциків І.В. Інноваційна діяльність в Україні: реалії сьогодення та перспективи розвитку / І.В. Луциків // Інноваційна економіка. – 2010. – №4(18). – С. 23–26.
6. Наукова та інноваційна діяльність в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2005/ni/ind_rik/ind_u/2002.html
7. Про рекомендації парламентських слухань на тему: «Стратегія інноваційного розвитку України на 2010 – 2020 роки в умовах глобалізаційних викликів»: постанова Верховної ради України від 21 жовтня 2010 р. № 2632-VI // Урядовий кур'єр. – 2010. – 6 листопада. – С. 20.
8. Сизоненко В.О. Фінансування інноваційно орієнтованої економіки в умовах інституціональної невизначеності / В.О. Сизоненко // Фінанси України. – 2013. – №5. – С. 80-89.
9. Скрипко Т.О. Інноваційний менеджмент: підручник. / Т.О. Скрипко. – К. : Знання, 2011. – 423 с.

10. Строгілопулос Дж., Румпф Г. Інновації в Україні: Європейський досвід і рекомендації для України. / Дж. Строгілопулос, Г. Румпф / – Том 3. – Інновації в Україні: пропозиції до політичних заходів Остаточний варіант (проект від 19.10.2011). – К.: Фенікс, 2011. – 76 с.
11. Украинский IT-рынок: итоги 2017 и перспективы 2018 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dou.ua/lenta/articles/2017-summary/>
12. Чухрай Н.І. Організаційно-управлінські інновації в економіці, що спирається на знання / Н.І. Чухрай // Інновації: проблеми науки і практики: Монографія. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2006. – С. 107-133.

Annotation. *In today's conditions, Ukraine's priority development path is an effective state innovation policy that can contribute to sustainable economic development. Therefore, it is important to study the peculiarities of the process of formation and implementation of the national innovation potential, the identification of obstacles that hinder the implementation of the innovative initiative in a practical plane. The level of implementation of effective innovation policy by enterprises is analyzed, the necessity of technology transfer is proved, the main factors hindering its implementation are revealed. As a result of the study, it was determined that the country is developing its innovative structures and the field of information technology and software. The directions of improvement of innovation policy are proposed, in particular, development of state industrial and investment policy aimed at activating innovations, increasing demand for innovative products and supporting their competitiveness in the market, creating an enabling institutional environment in the country, ensuring close integration of production, finance, science, education with a view to promotion of the advanced development of the scientific and technological sphere.*

Key words: *innovations, innovative development, innovative potential, innovation policy, intellectual potential.*

УДК 330.341+338.242.4

*Л.Н. Осмоловская,
Институт экономики НАН Беларуси,
Республика Беларусь*

НАПРАВЛЕНИЯ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ БЮДЖЕТНОГО ПЛАНИРОВАНИЯ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

Стаття присвячена аналізу напрямів удосконалення бюджетного планування в Республіці Білорусь. Пропонуються підходи до реформування системи розподілу бюджетних ресурсів з метою їх більш раціонального використання. Особлива увага приділяється розробці рекомендацій щодо поліпшення програмних методів бюджетного планування, орієнтованих на результат. Акцентовано увагу на аналізі широко поширеного в розвинених країнах інституту оцінки регулюючого впливу, спрямованого на поліпшення